

Ympäristöministeriö

6.3.2020

LAUSUNTO LUONNOKSEEN: HALLITUKSEN ESITYS VESIHOIDON JA MERENHOIDON JÄRJESTÄMISESTÄ ANNETUN LAIN MUUTTAMISESTA (TUKI) JA SIIHEN LIITTYVÄ ASETUS (MAATALOUSMAAN KIPSIKÄSITTELY)

Lausuntopalvelussa pyydetyn mukaisesti eriteltyinä.

1. Hallituksen esitys lain muuttamisesta

Yleiset kommentit

MTK-Varsinais-Suomi pitää myönteisenä, että maatalouden vapaaehtoisiin vesienhoitotoimenpiteisiin on käytettävissä myös CAP-järjestelmän ulkopuolista rahoitusta, joka tässä tukea tuotteina ja palveluina. Eri rahoitusmekanismit eivät saa olla toisiaan täydentäviä eikä poissulkevia.

Perustelut

On hyvä, että lakiin tehtävät muutokset eivät koske pelkästään kipsikäsittelyä vaan ne mahdollistavat laajemmin tuotteena tai palveluna osoitetun tuen myöntämisen. Tavoitteena on myös, että tuen saajalle tuen edellyttämät toimet ovat yksinkertaisia ja käytännössä helposti toteutettavia eikä tuen saajan tarvitse itse huolehtia palveluiden ja tuotteiden hankinnasta.

Yksinkertaistamisen tavoite on hyvä, mutta se edellyttää, että tuen haku, käyttö ja raportointi sekä valvonta on mahdollisimman yksinkertaista.

Tuen saajan kannalta tukimuodossa on hyvää se, että tuen saajan varoja ei ole sidottu toimenpiteen toteuttamiseen missään vaiheessa.

Pykälien luonnokset

1 § Tarkoitus (uusi 4 mom.)

Ei kommentoitavaa.

1 a luku

Ks. pykäläkohtaiset kommentit.

6 a § ELY:n tehtävät

Ei kommentoitavaa.

6 b Suhde muuhun lainsäädäntöön ja EU:n lainsäädännön soveltamiseen

Ei kommentoitavaa.

6 c § Tuki

Ei kommentoitavaa.

6 d § Tukikelpoisuus ja hakijan selvitysvelvollisuus

Ei kommentoitavaa.

6 e § Tuen hakeminen

Ei kommentoitavaa.

6 f § Hakuaika ja tiedottaminen

Ei kommentoitavaa.

6 g § Tuen myöntämisen edellytykset

HE:ssä todetaan, että myönnettävän tuen laskentaperusteena olisi tuen edellyttämän tuotteen ja palvelun arvonlisäverolliset kustannukset. MTK-Varsinais-Suomi pyytää vielä tarkistamaan, pitäisikö laskentaperusteena käyttää arvonlisäverottomia kustannuksia, koska rahaliikenne ja arvonlisäveroasiat kuuluvat ELY-keskuksen ja tuotteen ja palvelut toimittavan sopimussuhteeseen.

6 h § Päätös ja sopimus

Esityksen mukaan ELY-keskus voi tehdä tuensaajan kanssa sopimuksen toimen toteuttamisen ja tuen luovuttamisen yksityiskohdista. Sopimuksen on tarvittaessa sisällettävä sopijapuolten tehtävät ja vastuut tukemisessa ja tukemisen käytännön toteuttamisen yksityiskohdat kuten noudatettava menettely. MTK katsoo, että sopimus on aina tehtävä tai vaihtoehtoisesti yksityiskohdat on sisällytettävä tuesta annettavaan kirjalliseen päätökseen. Ehdosta on myös kerrottava yksityiskohtaisesti tuen ehdoissa, jotta hakijalla on kaikki tieto käytettävissä ennen tuen hakua.

Sopimuksessa on aina kerrottava, kuinka kauan tukipäätös on voimassa. Esimerkiksi kipsikäsittelyn kohdalla sääolosuhteet voivat estää kipsikäsittelyn alkuperäisen suunnitelman mukaan. Onko viljelijä tällöin velvollinen vastaanottamaan kipsin myös myöhemmin ja kuinka pitkään? Velvollisuus tuotteena ja palveluna myönnettävään tukeen ei voi olla useita vuosia. Sen lisäksi, että näistä seikoista kerrotaan tuen ehdoissa, on tieto syytä sisällyttää myös tukipäätökseen tai sopimukseen.

Esityksestä ei käy ilmi, onko laskennallinen tuki hakijalle verotettavaa tuloa. Asia on varmistettava ja siitä on mainittava niin tuen ehdoissa kuin tukipäätöksessä. Tuensaajan tulee saada yksityiskohtainen erittely siitä, mihin kustannuksiin myönnetty tuki perustuu, jotta tuensaaja pystyy osoittamaan, että saatu tuki ja kustannukset vastaavat toisiaan. Jos tuensaaja on viljelijä, hän tarvitsee myös tiedon esim. levitetystä kipsin määrästä, jotta hän osaa merkitä sen ympäristökorvauksen edellyttämään lohkokirjanpitoon.

6 i § Tukihakemuksen peruuttaminen

HE:n mukaan tukihakemusta ei voisi peruttaa, jos ELY-keskus olisi jo ilmoittanut hakijalle tuen myöntämisestä, ja ryhtynyt tuen myöntämistä koskeviin hankintatoimenpiteisiin tai muihin toimenpiteisiin. Poikkeuksena tähän on ylivoimainen este. Ylivoimaisena esteenä pidetään yleisesti osapuolista riippumatonta, ulkopuolista, odottamatonta ja poikkeuksellista tapahtumaa. Sovellettaessa lakia kipsikäsittelyyn, tulee poikkeuksellisenä esteenä pitää myös esim. märkyttä tai varhaista talven tuloa. Märkyys estää pellolla liikkumisen sovittuna ajankohtana ilman maan rakenteen vaurioitumisriskiä, vaikka lohkolta olisi sato pystytty korjaamaan. Varhainen routa heti sadonkorjuun jälkeen voi myös estää esim. kipsin levittämisen. Peruuttamisesta on tarpeen antaa yksityiskohtaisempia säädöksiä asetuksessa.

6 j § Tuen keskeyttäminen ja tuen takaisin perintä

HE:n mukaan keskeyttämisestä tehtäisiin päätös, jossa määrättäisiin jo luovutetun tuen tai sen euromäärän tai sen osan perittäväksi takaisin. Kipsikäsittelyn kohdalla on kyse peltoon levitetystä kipsistä. Koska levitettyä kipsiä ei voida enää palauttaa, tulee kyseeseen tuen takaisin perintä rahana. Varastossa oleva kipsi voidaan kuitenkin vielä palauttaa. Esityksessä jää epäselväksi, kuka on vastuussa palautuksen järjestelyistä ja kustannuksista. MTK-Varsinais-Suomi pitää tärkeänä, että takaisinperinnästä säädetään tarkemmin toimenpidekohtaisissa asetuksissa, koska itse toimenpide vaikuttaa siihen, miten takaisinperintä voidaan toteuttaa.

6 k § Korko ja viivästyskorko

Pykälässä esitetään, että takaisin perittävään määrään lisätään korkoa. 6 j § perusteella luovutettu tuki (materiaalia) voidaan periä takaisin. Miten korko maksetaan tässä tapauksessa? Valtioneuvoston asetuksella tulee antaa tarkempia säännöksiä koron ja viivästyskoron määräytymisen lisäksi myös sen maksutavasta.

6 l § Henkilötietojen luovuttaminen

Ei kommentoitavaa.

6 m § Kehittämis- ja hallintokeskuksen tehtävät

Ei kommentoitavaa.

6 n § Oikaisuvaatimus ja muutoksenhaku tukea koskevista päätöksistä

Ei kommentoitavaa.

2. ASETUSLUONNOS ja PERUSTELUMUISTIO Yleiset kommentit

MTK-Varsinais-Suomi pitää hyvänä, että viljelijöitä tuetaan eri tavoin maatalouden vesiensuojelutoimenpiteiden toteuttamisessa. Nyt esillä olevaan kipsikäsittelyyn liittyvä tukimuoto on uusi, jossa tuki myönnetään kipsinä eikä rahana. On tärkeää varmistaa, että tällä ei ole kielteisiä vaikutuksia muiden maataloustukien myöntämiseen. Asetukseen on tarpeen lisätä lakia yksityiskohtaisemmat säädökset tuen hakemisen lisäksi myös tukihakemuksen peruuttamisesta, tuen keskeyttämisestä ja takaisinperinnästä sekä koroista ja niiden maksusta (ks. kommentit HE:een). Asetuksessa tulee olla myös selkeät kirjaukset mahdollisia vahinkotilanteita varten.

Perustelumuistion yleinen sisältö

Tukeen kuuluu kipsi ja sen kuljetus, varastointi ja levitys. Väärinkäsitysten välttämiseksi perusteluissa voitaisiin todeta erikseen, että levitetyn kipsin multauksesta maahan vastaa tuensaaja omalla kustannuksellaan. Lisäksi tämä tulisi huomioida taloudellisissa vaikutuksissa.

Asetuksen pykälien ja perustelujen luonnokset1 § Soveltamisala ja tavoite

Ravinnekuormituksen vähentämisen sijasta voitaisiin puhua myös tarkemmin fosforikuormituksen vähentämisestä, mikä on kipsikäsittelyn ensisijainen tarkoitus.

2 § EU:n lainsäädännön soveltaminen

Ei kommentoitavaa.

3 § Määritelmät

Ei kommentoitavaa.

4 § Tuettava toiminta

Ei kommentoitavaa.

5 § Tukihakemuksen sisältövaatimukset

Tämä muotoilu on tällaisenaan epäselvä. Voiko hakijana olla joku muu kuin viljelijä, jonka hallinnassa lohko on käsittelyn aikaan, esim. maanomistaja vuokramaan ollessa kyseessä? Etusijalla tulee olla viljelijä, joka lohkoa viljelee ja viljelijältä on aina oltava suostumus esim. kipsikäsittelyyn hallinnassa olevalleen lohkolle. Onko yritys tässä tapauksessa maatila vai voiko se olla myös jokin muu yritys? Mitä tarkoitetaan yrityksen koolla, esim. peltopinta-alaa? Hankkeen / toiminnan alkamis- ja päättymisajoinne on annettava selvät ohjeet. Mitä tarkoitetaan toteutuspaikalla? Jos tarkoitetaan lohkoja, jotka käsitellään kipsillä, on parempi termi ”kipsillä käsiteltävät lohkot ja niiden sijainti”. Lisäksi epäselväksi jää, mitä tarkoitetaan muulla julkisella rahoituksella tässä yhteydessä. Viljelijöillä on voimassa olevia vuokrasopimuksia, joihin ei ole osattu kirjata kipsikäsittelyä. Lisäksi on suullisia vuokrasopimuksia. Miten mm. näissä tapauksissa osoitetaan, että maanvuokrasopimus ei estä kipsikäsittelyä?

Perusteluissa todetaan, että ”Käytännössä tukihakemuksessa tarvittavia tietoja ovat muun muassa kiinteistötunnus ja peltolohkon tunnus, jotka rinnastuvat toiminnan toteutuspaikkaan.” Maataloustukien yhteydessä käytettävä tilatunnus on kiinteistötunnusta parempi vaihtoehto.

Perusteluissa todetaan myös: ”Tuen hakija vastaa siitä, että on ilmoittanut oikeat tiedot ja että tuen hakijalla on oikeus hakea kipsikäsittelyä kyseessä oleville pelloille ja että kipsikäsittely on sallittu toimenpide.”

Tuen myöntäjän tulee vastata ja tarkistaa, että kipsikäsittely on ylipäättään sallittua levitykseen suunnitellulle lohkolle (asetuksen 6 § rajoitukset).

6 § Tuen myöntämisen edellytykset ja rajoitukset

Luonnoksessa todetaan, että tukea ei voida myöntää kipsikäsittelylle, joka tehdään talousvesikaivon läheisyydessä sijaitsevalla maatalousmaalla. Mitä tarkoitetaan läheisyydellä? Perustelumuistiossa termiä tarkennetaan: ”Säännöllisesti talousvesikäytössä olevien kaivojen ympärille suositellaan jätettävän vähintään 30 metrin levyinen vyöhyke, jolle kipsiä ei levitetäisi” ja ”Etäisyys talousvesikaivoon määrittäisi tapauskohtaisesti kipsin levityksessä.” On hyvä, että asetus mahdollistaa tapauskohtaisen harkinnan, mutta perustelumuistion perusteella voidaan 30 m etäisyyttä kuitenkin pitää minimivaatimuksena. Tämä on tarpeen kirjata suoraan myös asetukseen.

Perustelumuistion mukaan kipsikäsittelyä ei voisi kohdistaa pohjavesien muodostumisalueille. Asetuksessa puhutaan pohjavesialueesta. Tekstejä on syytä tämän osalta tarkentaa. MTK-Varsinais-Suomi esittää, että käytetään termiä ”luokitelluilla pohjavesialueilla”.

7 § Tuen laskentaperuste ja määrä

Ks. lakia koskeva HE: 6 g § Tuen myöntämisen edellytykset.

8 § Kirjanpito

Kun tuensaaja saa tuen tuotteen ja palvelun muodossa, tarkoittanee kirjanpito tässä lohkokirjanpitoa päivämäärien, toimien ja tuotteen määrän osalta.

9 § Raportointi ja säilytysvelvollisuus

Ei kommentoitavaa.

10 § Voimaantulo

Asetus tulee pyrkiä saamaan voimaan mahdollisimman pikaisesti, jotta kipsin levitys suunnitellusti syksystä 2020 alkaen on mahdollista. Tuen hakijoilla tulee olla tiedossaan koko tukikokonaisuus ehtoineen ennen kuin he voivat hakea tukea.

Raisiossa 6.3.2020

Maataloustuottajan Varsinais-Suomen Liitto – MTK-Varsinais-Suomi ry

Aino Launto-Tiuttu